

Lord our God, make the teachings of Your Torah pleasant in our mouth and in the mouth of Your entire people, the House of Israel, and may we and our children and the children of Your entire people, the House of Israel, all be knowers of Your Name and students of Your Torah for its own sake. Blessed are You Lord, who teaches the Torah to His people Israel.

Blessed are You, Lord our God, King of the universe, who has chosen us from among all the nations and given us His Torah. Blessed are You Lord, who gives the Torah.

And the Lord spoke to Moses, saying: Speak to Aaron and to his sons, saying, thus shall you bless the children of Israel; say to them:

The Lord bless you and guard you. The Lord make His countenance shine upon you and be gracious to you. The Lord turn His countenance toward you and grant you peace.

And they shall set My name upon the children of Israel, and I shall bless them.¹

These are the precepts for which no fixed measure is prescribed: leaving the crops of the edge of the field for the poor, the gift of the first fruits, the pilgrimage offerings brought when appearing before the Lord on the Three Festivals, deeds of kindness, and the study of Torah. These are the precepts, the fruits of which man enjoys in this world, while the principal [reward] remains in the World to Come: honoring one's father and mother, performing deeds of kindness, early attendance at the House of Study morning and evening, hospitality to strangers, visiting the sick, dowering the bride, escorting the dead, concentration in prayer, bringing peace between man and his fellowman and between husband and wife. And the study of Torah is equivalent to them all.

¹ Numbers 6:22-27

וְהַעֲבִיר לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבַר הַתּוֹרָה בְּפִינוּ, וְנִפְּחַ כָּל עֹפֶה בַּיַּת יִשְׂרָאֵל, וְנִרְיָה אֲנַחְנוּ וְצִיִּאֲנָאנוּ, וְצִיִּאֲנָאנוּ כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּכֹנֵן יוֹדְעֵי שְׂמֶךָ וְרוֹאֲמֵי הַתּוֹרָה לְשִׂמְךָ. בְּרַחֵם אֱתָהּ יי הַמַּלְלֶכֶת הַתּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

בְּרַחֵם אֱתָהּ יי אֱלֹהֵינוּ מַלְכֵה הַשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר בָּרַח בְּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה. בְּרַחֵם אֱתָהּ יי נוֹרָה הַתּוֹרָה:

וְיִדְבֶּר יי אֵל מִשְׁחָה לְאַבְרָם: דַּבֵּר אֵל אַבְרָם וְאֵל בְּנָיו לְאַבְרָם בַּר הַבְּרִית אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲבוֹת לִדָּם:

וְבִרְכֶיךָ יי וְיִשְׁמְרֶיךָ יי אֵל יי פְּנֵי אֱלֹהֵיךָ וְיִדְבְּרֶיךָ יי שְׂשֵׁא יי, פְּנֵי אֱלֹהֵיךָ וְיִשְׁשֵׁם לָךְ שְׁלֹאִים:

וְשֵׁשֶׁת אֶת לְשִׁבְי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲבִיהֶם:

אֲשֶׁר דָּבָרִים שְׂאֵין קִדְּם לְשַׁעֲרֵי הַפֶּאֶה, וְהַבְּפֹרִים, וְהַרְאֵין, וְהַמְלִירוֹת חֲסִדִים, וְהַלְמוֹד הַזֹּהֵר: אֵלֵינוּ דְבָרִים שְׂאֵרִים אֲנֵל פְּרוֹתֵיהֶם בְּעוֹלָם הַיּוֹם וְהַקֶּיֶן קְוִיָּת לְעוֹלָם הַבָּא, וְאֵלֵינוּ הַיּוֹבֵבִים אֵל אֵל וְהַמְלִירוֹת חֲסִדִים וְהַשְׁבָּחָה בֵּית הַמִּדְבָּר שְׂחֵרִית וְעִירֵי הַיְבֻשָׁת אֲרָחִים וּבְקֹר הַזֵּרִים, וְהַנְּסִיחַ כָּל הַיְלִיָּה הַבִּיָּה, וְעֵינֵי הַתְּפִלָּה, וְהַבָּחַת שְׁלֹאם שְׂבִיין אֲדָם לְחֵבֵר, וְגִיין אֲשֵׁי לְאַשְׁתּוֹ, וְהַלְמוֹד הַתּוֹרָה בְּנֵינֵי כָּלֵם:

כ"ב

תּוֹרָה (א) מִשְׁבַּח ר' כִּלְסֵי: (ב) מִשְׁבַּח ר' יִצְחָק וְרִמְיָהוּ

1

והוא מטעם שלא יהיה הפסק בין הברכה להלימוד (ואם הפסק בין הברכה להפסקים דעת הב"ח דצריך לחזור ולברך ומ"מ לענין מעשה צ"ע) והטעם שהתקינו פסוקים אלו דוקא עיין ברי"ח מפני שרצו לסדר אחר ברה"ח ג' פסוקים כדרך הקורא בתורה דתנן שלא יפחתו מג' פסוקים והתקינו אלו שיש בהם ברכה ע"ש ולפענ"ד אפשר עפ"י מ"ש באבאדרהם דכפסוקי ברכת כהנים מומזגים על הקורין בתורה דהיינו בפסוק ביה"ש ופסוק ישא ג' תצות כנגד ג' הקורין בחול ובפסוק יאר ה' יש ה' תצות כנגד ה' שקורין ביה"ש ובפסוק ישא ג' תצות כנגד ד' הקורין בתורה ובפסוק הש"ע לכך כיון שהתקינו ג' פסוקים כקורא בתורה התקינו אלו שמזמזגים בהם הקורין בתורה והנה נוסח דידן לומר קודם ברכת כהנים פסוק וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם ואחר ברכת כהנים פסוק ושמו את שמותי על בני ישראל ואני אברכם אך בסידורי אשכנז ליתא וגם ברמב"ם וכמחזור ויטרי ליתא והנה פסוק ושמו את שמותי אתא גם בסידר ר"ע אך פסוק וידבר גם שם ליתא אך נוסחא דידן הוא בסידר האר"י וכתולעת יעקב ע"ש:

א"י דברים שאין להם שיעור הנה בסידר ר"ע ליתא ככל משנת אלו דברים שאין

להם שיעור ואלו דברים שאדם אוכל פירותיהן ובסידר הרמ"ק וכסדר היום אתא אך גם כן רק משנת אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן

הגה"ח

ויש עוד שם שינוי אחרת ששם אתא לאמרה אחר פרי' העקדה וכן הביא הב"י (כפי מ"י) בשם נוסח הסידורין שלפניו אך נוסח סידורי דידן לאמרה אחר ברה"ח וגם משנת אלו דברים שאין להם שיעור הוא עפ"י התוספת בשם הצרפתים ובמחזור ויטרי אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בערה"ז עיין בספר ש"צ בשם ספר הכוונות לומר אוכל מפרו ריה"ז ושכן נראה מדברי הב"ח סי' מ"ז ע"ש וכן הוא בהג"ה גם נוסח הר"ש בריש מסכת פאה ועיין בתוספת שבת (דף קי"ז) ששה דברים אוכל מפירותיהן וכן הוא באר"י הלכות תפלה אך נוסח דידן הוא בנוסח המשנה והגמ' שלפניו ובמדרש רבה (פשת

והרמ"ק

כריס) ובתתומא (פי יהוש) וברמב"ם (כפירוש המשניות שם) ובסדר התפלה ובמחזור ויטרי ולכאורה צ"ע"ק נוסח הג"ח הלא בפסוק כתוב אמור לצדיק כי טוב כי פרי מעלליך יאכלו ולא מפרי לכוזר אב ואם וגמילות חסדים והשכמת בית המדרש שחרית וערבית הכנסת אורחים וביקור חולים והכנסת כלה והלויית המת

ומ"מ המג"א דככל צאצאי הם גם כן בני בני עיין בא"י והוכח ברמ"ג שהשיג ע"ז ע"ש ולכאורה מי שאין לו בנים וגם אינו ראוי להוליד אך מפלג נהיה אותו וצאצאיו וכו' אך עיין בספר חסידים (סי' תת"ש) דלכך הברכות הם בלשון רבים שלא בשבילו בלבד הוא אומר וכו' ע"ש צאצאי עמך בית ישראל הנה בסידורי ספרד והרמ"ק ליתא וכפי הנראה משום דבלשון וצאצאיו נכלל גם כלל כל ישראל אך נוסח דידן הוא בניו ובכל הנוסחאות ועיין בזה"ק וישלח (דף קס"ט) מאן דצלי עלותא בעי לפרשא דקא יאת ע"ש כלני יודעי שמך עיין בא"י שהכוונה על רזי וסודות התורה כי התורה כלה שמתחילת הקי"ה הם ולולמי תורתך לשמה כנמי וכמב"ם וברא"ש ובסידר ר"ע ובמחזור ויטרי ליתא תיבות לישמה אך היא ברי"ף ובאבאדרהם ובסידר השל"ה וכן נראה מדברי הארז"ל ועיין הכוונה בזה ברי"ח עפ"י דרכו בקודש ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל לכאורה מה הוא הלשון המלמד לשון היה ודחוק לומר כמ"ש הש"י על ברכת נותן התורה משום דהקב"ה ממציא לנו בכל עת טעמים חדשים דאם כן מה הוא לעמו ישראל הלא גם עכר"ם אם יעסקו בתורה כודא ימצא גם כן טעמים חדשים אך נראה לפענ"ד דאפשר עפ"י דברי השלטי הגיבורים על המדרש פ"ב דשבת דכשאר לומד תורה לשמה אפילו אם אין בלבו להבין עומקה של הלכה הקב"ה מגיה דבריו שלא יצא מכשול מפני ע"ש וזה המלמד תורה היינו מה שהקב"ה מגיה דבריו והוה דוקא לעמו ישראל ואפשר דלכוונה זו הוסיף גם כן רבינו הר"ף ז"ל תיבות לשמה כי זה הוא גם כן דוקא כמי שלומד לשמה כמ"ש השלטי הגיבורים וע"ז שירי שפיר הברכה אה"כ המלמד תורה וכו' כ"ז כתבתי בדרך אפשר וה' יתחנן בדרך האמת:

בא"י אלהינו מלך העולם אשר כחר בני מכל העמים הוא דפוחתת בחרון אף

שסמוכה לברכת הערב נא וכל ברכה הסמוכה לחברתה אינה פוחתת בחרון עיין כב"י בשם רבינו יונה מפני שאמרת בפני עצמה כשקרא בתורה בציבור ונתן לנו את תורתו ואף דהחזיר בקב"ה על כל אומה ולשון שיקבלו התורה ומה אשר בחר בני נתנו לנו תורתו ונראה שהכוונה על יפה עלינו הר' בניגית מה שלא עשה כן לכל האומות כשענות האומות בריש מסכת ע"ז ועיין באפיקי יהודי שפי' המדרש דאמור האומות מה ראי להקרב אלו יותר מכל האומות דהכוונה על שכפה עלינו הר' בניגית ע"ש והוא כדברינו ברוך אתה ה' נותן התורה הכוונה בזה כתבתי לעיל בשם הט"ז משום דהקב"ה ממציא לנו בכל עת טעמים חדשים והוה נותן התורה ע"ש:

ועיין כש"ע (סי' קל"ט) דמי שקראוהו לקרות בתורה קודם שבידך ברה"ח נפטר מלכרד

אח"כ אשר בחר בניו רק מברך לעסוק בדברי תורה והערכ נא וכו' עד המלמד תורה לעמו ישראל ואח"כ ברכת כהנים וכו'.

יברכך ה' וישמרך הנה כנמי לא מוזכר כלל מפסוקים אלו וגם ברי"ף וברא"ש ליתא

אך הוא בסידר ר"ע וברמב"ם וכסדר וגם החתום הכיאו בשם מנהג הצרפתים

מקל וחומר וכי כ"א ה' למדיני חוקיך³, רשיי פיי⁴ שאינה חתימה כמו שאמר דוד המלך, להכי גודס רשיי כ"א ה' המלמד תורה לעמו ישראל שהרי צריך לחותם בברכה כ"ט תיבות נגד כ"ט חיים שבחומש, וכנגד כ"ט מוסרים שבחתימים⁵, כנגד כ"ט ועק ועק לכל הפעם שישען בקהלת, להכי לא גרסי' למדיני חוקיך. אשר בחור בנו [כ] תיבות ואשר לנו נתן כ' תיבות, נגד מ' ימים עמו משה בהר סיני וקבל התורה.]

בא"י אשר קדשנו כמצווחיו כדכתיב⁶: קדש אתה, וכתיב⁷: התקיישם והייתם קודשים.

לעסוק בדברי תורה כדכתיב⁸: ושנתם לבנוך הדבת עם בשבתך בביתך, הציית בו יומם ולילה¹⁰.

הערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפנינו שיערוב עלינו תפציט בתורתך.

ובפניות עמן בית ישראל שהיא חרוב פופיות ונחיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמן בית ישראל כולנו יודעי שמך להזכיר ולשבח בפחד שמך אחד¹¹.

בא"י המלמד תורה לעמו ישראל כברכה זו ל' תיבות, וכתורה כתיב¹²: כי מלכים ימלוכו, ומלכות בל' מעלות¹³, לך¹⁴: להבידל בין הקדש ובין החול, מוחיל הפסוק בל' מסיים בל'.

בא"י אמ"ה אשר בחור בנו כדכתיב¹⁵: בך בחור ה' אלוקיך. ונתן לנו את תורתו בתהלה קודם שיעטוק אתם בתורה היא כותבה לשמו של הקב"ה שואמר¹⁶: כי אם בתורה ה' תפצה, וזה את תורתו, ולבטוח כשעטוק נקראת לשמו של אדם, שואמר¹⁶: ובתורתו יהגה יומם ולילה.

בואת הברכה כ' תיבות, כנגד כ' תיבות שבפסוקי¹⁷: מי דאיש החכם ויבן את ואת ואשר דבר פי ה' אליך ויגידה, ותיב בתרד¹⁸: על עזובם את תורתך.

לשמו של הקב"ה שואמר¹⁶: כי אם בתורה ה' תפצה, וזה את תורתו, ולבטוח כשעטוק נקראת לשמו של אדם, שואמר¹⁶: ובתורתו יהגה יומם ולילה.

בואת הברכה כ' תיבות, כנגד כ' תיבות שבפסוקי¹⁷: מי דאיש החכם ויבן את ואת ואשר דבר פי ה' אליך ויגידה, ותיב בתרד¹⁸: על עזובם את תורתך.

לשמו של הקב"ה שואמר¹⁶: כי אם בתורה ה' תפצה, וזה את תורתו, ולבטוח כשעטוק נקראת לשמו של אדם, שואמר¹⁶: ובתורתו יהגה יומם ולילה.

בואת הברכה כ' תיבות, כנגד כ' תיבות שבפסוקי¹⁷: מי דאיש החכם ויבן את ואת ואשר דבר פי ה' אליך ויגידה, ותיב בתרד¹⁸: על עזובם את תורתך.

לשמו של הקב"ה שואמר¹⁶: כי אם בתורה ה' תפצה, וזה את תורתו, ולבטוח כשעטוק נקראת לשמו של אדם, שואמר¹⁶: ובתורתו יהגה יומם ולילה.

בואת הברכה כ' תיבות, כנגד כ' תיבות שבפסוקי¹⁷: מי דאיש החכם ויבן את ואת ואשר דבר פי ה' אליך ויגידה, ותיב בתרד¹⁸: על עזובם את תורתך.

לשמו של הקב"ה שואמר¹⁶: כי אם בתורה ה' תפצה, וזה את תורתו, ולבטוח כשעטוק נקראת לשמו של אדם, שואמר¹⁶: ובתורתו יהגה יומם ולילה.

בואת הברכה כ' תיבות, כנגד כ' תיבות שבפסוקי¹⁷: מי דאיש החכם ויבן את ואת ואשר דבר פי ה' אליך ויגידה, ותיב בתרד¹⁸: על עזובם את תורתך.

לשמו של הקב"ה שואמר¹⁶: כי אם בתורה ה' תפצה, וזה את תורתו, ולבטוח כשעטוק נקראת לשמו של אדם, שואמר¹⁶: ובתורתו יהגה יומם ולילה.

בואת הברכה כ' תיבות, כנגד כ' תיבות שבפסוקי¹⁷: מי דאיש החכם ויבן את ואת ואשר דבר פי ה' אליך ויגידה, ותיב בתרד¹⁸: על עזובם את תורתך.

לשמו של הקב"ה שואמר¹⁶: כי אם בתורה ה' תפצה, וזה את תורתו, ולבטוח כשעטוק נקראת לשמו של אדם, שואמר¹⁶: ובתורתו יהגה יומם ולילה.

ובעת קבצי אתכם כי אתן אתכם לשם ולחולזה בכל עמי הארץ, כי אתן כמני אשר אתן, כמו⁶⁵: כי גוע אחרך, אשר גוע, כלומר, אשר אתן אתכם לשם ולחולזה, שנתקיימם⁶⁶: ולחונך עליון, בשוכי את שבותכם, ועניכם תראינה⁶⁷ אמר ה', ודבר ה' לא ישוב ויקים⁶⁸.

לעסוק בדברי תורה נגד י"ג מידות שהתורה נדרשת בהם. וי"ג שבתות באיוב.]

והערב נא ל' תיבות נגד הכתוב כי מלכים ימלוכו, והמלכות נקנית בל' מעלות.

אשר בחור בנו כ' תיבות נגד פסוק מי חכם ויבן את זאת כ' תיבות, [מי האיש החכם ויבן את זאת אשר דבר פי השם אליו ויגידה, על עזובם את תורתך].

[בברכה אשר בחור בנו כ' תיבות, ובברכה אחרינה אשר נתן לנו כ' תיבות זהו מ', כנגד מ' יום שנענה תורה, וכנגד זה אמר (ג) [כ] פסוקי תורה ה' תמימה, פקודי ה' וכו' [כ] וכו' כ' תיבות, ועוד ה' עש לעמו וכו', דא"ל תמים דרובי, וכו' כ' תיבות.]

ובאותן ר' פסוקים שאמר קודם בדינות החורף בדין מ' תיבות, כנגד אלפי ברכות שבמכריבין לפניו ואחריה.

בברכה אקב"ל לעסוק בדברי תורה י"ג תיבות כנגד י"ג מידות שהתורה נדרשת בהן.

בברכה הערב ל' תיבות, בתורה כתיב⁶⁹: כי מלכים ימלוכו, והמלכות בל' מעלות⁷⁰, לך להבידל בין הקדש ובין החול, מוחיל ומסיים בל' ואלוף יוחי, כנגד מלכו של עולם שמלכותו בל"א מעלות שהוא מלך על כל המלכות, ושמו אל"ל עליון⁷¹.

י"ג אבגים שמציעו באיורי ירוסף איוב שאת משל⁷², עד שמונה המסולזה הכותם אופיר, והכי תמצא בין כסף חרוב ואבנים שמונה י"ג, וגם י"ג⁷³ התורה נדרשת

במדרש בן כ"ט וכו' שם. 66 דברים בו יע. 67 מלאכי א"ה. 68 ע"י ישיעי הו"א. 69 י"ג אבגים ש"ס י"ג ירוסף ירוסף. 70 תיבות י"ג י"ג. 71 שם כ"ט י"ג. 72 משל ח"ט. 73 אבות פ"ז מ"ה. 74 ירוסף מ"ב כ'.

75 אורי פוק כח מ"י"ט לא יתן סגור תחורה ולא ישקל כסף מחורה, לא תסלה כבתם אופיר כהם יקר ומפ"ה, לא יערכה חרב חוכיות ותמורה כל פי, ראמת ובייש אל יזכר ומשך חכמה מפניכם לא יערכה מסוד כוש כבתם מסוד לא תסלה. 2 שם בו א. 76 כנגד י"ג מידות וע"י ישי ח"כ.

77 אורי פוק כח מ"י"ט לא יתן סגור תחורה ולא ישקל כסף מחורה, לא תסלה כבתם אופיר כהם יקר ומפ"ה, לא יערכה חרב חוכיות ותמורה כל פי, ראמת ובייש אל יזכר ומשך חכמה מפניכם לא יערכה מסוד כוש כבתם מסוד לא תסלה. 2 שם בו א. 76 כנגד י"ג מידות וע"י ישי ח"כ.

78 אורי פוק כח מ"י"ט לא יתן סגור תחורה ולא ישקל כסף מחורה, לא תסלה כבתם אופיר כהם יקר ומפ"ה, לא יערכה חרב חוכיות ותמורה כל פי, ראמת ובייש אל יזכר ומשך חכמה מפניכם לא יערכה מסוד כוש כבתם מסוד לא תסלה. 2 שם בו א. 76 כנגד י"ג מידות וע"י ישי ח"כ.

79 אורי פוק כח מ"י"ט לא יתן סגור תחורה ולא ישקל כסף מחורה, לא תסלה כבתם אופיר כהם יקר ומפ"ה, לא יערכה חרב חוכיות ותמורה כל פי, ראמת ובייש אל יזכר ומשך חכמה מפניכם לא יערכה מסוד כוש כבתם מסוד לא תסלה. 2 שם בו א. 76 כנגד י"ג מידות וע"י ישי ח"כ.

80 אורי פוק כח מ"י"ט לא יתן סגור תחורה ולא ישקל כסף מחורה, לא תסלה כבתם אופיר כהם יקר ומפ"ה, לא יערכה חרב חוכיות ותמורה כל פי, ראמת ובייש אל יזכר ומשך חכמה מפניכם לא יערכה מסוד כוש כבתם מסוד לא תסלה. 2 שם בו א. 76 כנגד י"ג מידות וע"י ישי ח"כ.

81 אורי פוק כח מ"י"ט לא יתן סגור תחורה ולא ישקל כסף מחורה, לא תסלה כבתם אופיר כהם יקר ומפ"ה, לא יערכה חרב חוכיות ותמורה כל פי, ראמת ובייש אל יזכר ומשך חכמה מפניכם לא יערכה מסוד כוש כבתם מסוד לא תסלה. 2 שם בו א. 76 כנגד י"ג מידות וע"י ישי ח"כ.

82 אורי פוק כח מ"י"ט לא יתן סגור תחורה ולא ישקל כסף מחורה, לא תסלה כבתם אופיר כהם יקר ומפ"ה, לא יערכה חרב חוכיות ותמורה כל פי, ראמת ובייש אל יזכר ומשך חכמה מפניכם לא יערכה מסוד כוש כבתם מסוד לא תסלה. 2 שם בו א. 76 כנגד י"ג מידות וע"י ישי ח"כ.

83 אורי פוק כח מ"י"ט לא יתן סגור תחורה ולא ישקל כסף מחורה, לא תסלה כבתם אופיר כהם יקר ומפ"ה, לא יערכה חרב חוכיות ותמורה כל פי, ראמת ובייש אל יזכר ומשך חכמה מפניכם לא יערכה מסוד כוש כבתם מסוד לא תסלה. 2 שם בו א. 76 כנגד י"ג מידות וע"י ישי ח"כ.

84 אורי פוק כח מ"י"ט לא יתן סגור תחורה ולא ישקל כסף מחורה, לא תסלה כבתם אופיר כהם יקר ומפ"ה, לא יערכה חרב חוכיות ותמורה כל פי, ראמת ובייש אל יזכר ומשך חכמה מפניכם לא יערכה מסוד כוש כבתם מסוד לא תסלה. 2 שם בו א. 76 כנגד י"ג מידות וע"י ישי ח"כ.

85 אורי פוק כח מ"י"ט לא יתן סגור תחורה ולא ישקל כסף מחורה, לא תסלה כבתם אופיר כהם יקר ומפ"ה, לא יערכה חרב חוכיות ותמורה כל פי, ראמת ובייש אל יזכר ומשך חכמה מפניכם לא יערכה מסוד כוש כבתם מסוד לא תסלה. 2 שם בו א. 76 כנגד י"ג מידות וע"י ישי ח"כ.

5

פארשטאט, וואס איז העכער ווי דער פארשטאטאנד וואס מענטשען פירלען פון קערפערליכען לעבען. (ווי עס איז ערקלערט געווארען כשיחה דשמח"ת חי"י צדיק, ניו יארק).

איז חזרת הוי"ה האט השי"ת אונז געגעבען און דוקא אויף דער וועלט, וואס די וועלט רופט מען עולם הזה, ווי עס שטייט אין מדרש רבה, אז מלאכים האבען געבעטען בא השי"ת ער זאל זיי געבען די חזרה אויפן הימל האט זיי השי"ת אפגעשיקט צו משה רבינו, אז זיי זיינען געקומען צו משה רבינו, פונעם משה רבינו בא די מלאכים צו ווייסען זיי וואס עס שטייט אין דער חזרה.

אין דער חזרה שטייט אז מען זאל היטען מצוות וואס זיינען פארכונדען מיט קערפערליכע זאכען. עס שטייט לא משא כו' ניט שווערען קיין שבעות, פונעם משה רבינו בא די מלאכים, האט איהר דען צווישען זיך אזעלכע געשעפטען וועלכע זאלען אייך ברענגען צו וועלען אדער דארפען שווערען. עס שטייט כבוד את אבד' ואת אמך, האט איהר דען פאטער און מוטער. עס שטייט לא חרצת, לא תנאת, לא תגונב, האט איהר דען א יצר הרע וואס זאל אייך איינזיידען ניין אויף א שלאכטער וועג, איהר זאלט דארפען האבען די חזרה צוליעב וויסען וואס אהר א דארפט טאן, און צוליעב קאנען שטארקען זיך אויפן ציה"ר, און דאס איז ווען לען את חזרתו, די חזרה האט השי"ת אונז געגעבען.

שם
(ב) ענין "מתוך" תורה שניתנה לאדם להשיג "תורתו" שבאין ערוך:

החזרה מצד עצמה היא באיך-ערוך לגמרי מהאדם והעולם, להיחיה חזרתו של הקב"ה, ובלשון הגמרא "חמודה גוהה שגוהה לך... קודם שבגרא העולם". ולכן, מצד גודי הכריאה לא יתכן כלל ששכל האדם, שכל מוגבל, יוכל להבין ולהשיג החזרה (חזרתו של הקב"ה). וזהו החידוש דמתן חזרה — ש"מתן לנו את חזרתו" (כנוסח ברכת החזרה), היינו, ש"חזרתו" (של הקב"ה), שבאין ערוך לגמרי מהאדם והעולם, "חמודה גוהה שגוהה לך" — "מתן לנו", שנוכל להבינה, ולהשיגה כשכלנו, עד להבנה והשיגה כאופו ד"יחוד נפלא שאין יחוד כמותו... להיות לאחודים ומיוחדים ממש מכל צד ופניה"י.
חזרו על השישים תשס"ט

(ג) חילוקי דהי"ל ולפני מתן תורה:

החזרה שלמדו האבות וכי לפני מ"ת הייתה חזרה כמו שהיא בערך הכריאה. ממוכן מטעם המלאכים "חמודה גוהה כו' אתה מבקש ליתנה לכשר וחס" — אף שגם מקודם נלמדה החזרה ע"י כו"ד — כי החזרה שלמדו אז לא הייתה כבחי' זו. וראה שהש"ר פ"א, ג. א) — "כל השישים שאמרו לפיך האבה ריחות הוי."

(1) שבת פה, ב.
(2) תרי"א פ"ה.

איז "לקנות תכירי" וואס דעמאלט איז "נות לו שלא נברא" (אע"פ אז אויך ביי אים איז פאראן די כוונה לשמה מצד זיין "חוד" ופנימיותו). וואס לכאורה איז דאס ניט גלאטיק.

ויש לומר דעם ביאור כזה:

דער פירוש אין "מתוך שלא לשמה בא לשמה" איז ניט נאר אז אין דעם "חוד" פון א אייזן פאראן די כוונה לשמה — נאר אז דער "חוד" פון דעם "שלא לשמה" גופא איז — "לשמה".

דאס וואס דער איז פילט אז אים ווילט זיך כבוד ועשירות וכי"ב — איז דאס נאר מצד הגוף; אבער אין דעם איז פאראן א "חוד" — דער רצון פון דער נשמה, וואס וויל די עניני שכר כרי' עס זאל צוקומען אין כבוד החזרה און כבוד שמים, דורך דעם וואס מ'זעט גליי לעין כל אז דורך חזרה ומצות ועו"ט מען געבענטשט מיט כל טוב.

[ע"ד פירוש הכעש"ט עו"פ "רעבים גם צמאים נפשם בהם חמטק", אז דער הונגער און דורשט פון דעם גוף צו א דבר מאכל און משקה נעמט זיך פון דעם וואס "נפשם בהם חמטק" — דער נפש וויל מוכר זיין די ניצוצי קודשה פון דעם מאכל ומשקה].

און דערפאר איז דער ענין פון "מתוך שלא לשמה בא לשמה" שייד דוקא ווען עס רעדט זיך וועגן אזא פני' וואס איז "חוד" קען זיין "לשמה"; משא"כ דער וואס לערנט "לקנות" — וואס איז אן ענין הפכי (האט ניט קיין צד חיובי) — קען מען ניט זאגן, אז דער "חוד" פון דעם "לא לשמה" איז "לשמה".
לקוטי שיחות ח"י"ב ע' 50 ואילך

ט. אשר בחר בנו מכל העמים — ועיי' הבדילינו מהם:

אשר בחר בנו מכל העמים, מיר לויבען און דאנקען השי"ת פאר דעם וואס ער ב"ה האט אונז, זוע יעקב, אויסדערוויילט פון אלע פעלקער וועלכע דער אויבערשטער ב"ה האט באשאפען. ווי עס שטייט והייתם לי סגולה מכל העמים. סגולה זאגט רש"י, אוצר נחמד, גאט'ס ב"ה'ס געליכטער אוצר.

וואס מיט דער בחירה אליין וואס השי"ת האט אונז בחר געווען האט ער אונז אפגעטיילט פון אלע פעלקער.

סי המאמרים קונטרסים ח"א ע' 225-226

י. ונתן לנו את תורתו:

(א) לנו — ולא להמלאכים; תורתו — שלמעלה מטו"י: ונתן לנו את חזרתו, דער אויבערשטער ב"ה האט אונז געגעבען זיין חזרה, חזרת הוי", היום חזרה איז אויך אן ענין פון פארשטאטאנד, אבער דאס איז געטליכע

אור התפלה

קמח

ובאורייתא מחקיים עלמא כר' כי ברכותה ממשיכים כר'. וזהו שמכרכים נותן התורה לשון הזה. לקוטי תורה תורע כג. א

אצל התורה נאמר אשר אנכי מצוך היום כי באמת צריך לירד דרך השתלשלות להתלבש בזמן... וככל יום יורד הארה חדשה מהתורה להתלבש. וזהו שאנו מכרכין בכל יום נותן התורה מחדש. שם נעבים מו. ב

(ב) קבלת התורה בכל יום:

נתינת התורה וכמילא גם קבלת התורה היא בכל יום. ונכונת הכרחה נותן התורה לשון היות. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ו ע. רפ

יב. **טעם שמכרכים ג' ברכות:**

[מסטה] דל"ז טע"א... ר"ש בן יהודה איש כפר עכו אמר משום ר"ש אין לך מצוה ומצוה שבחורה שלא נכרתו עלי' מ"ח ברכות של שש מאות אלקי ושלש מאות וחמשים אמר רבי לדברי ר"ש בן יהודה איש כפר עכו שאמר משום ר"ש אין לך כל מצוה ומצוה כר' נמצא לכל א"א מישראל שש מאות אלקי ושלש מאות וחמשים וחמשים, מאן בינייהו אמר רב משרשיא ערבא וערבא אינא בינייהו. ועיין בפשי"ש שם:

... שמצד אור פנימו, כל א' וא' מישראל מחוייב בעד עצמו, ואינו ערב בעד חבירו, כי ענין ערבות הוא מצד בחי' אור מקיף דוקא, שבבחי' מקיף כלולים הכל יחד, א"כ כל א' וא' נעשה ערב בעד חבירו, כי הרי בהמקיף שם מעורבים וכלולים כולם יחד, לכן כ"א נעשה ערב בעד חבירו, וכמו' הערבות מצד בינה, כי כבינה כלולים ומעורבים כל החי' אלקי וג' אלפים ותק"ז ישראל, שהם כו"א, הנה כבינה כלולים הכל יחד, כי בינה היא בחי' מקיף ככלל, ומצדה הוא הערבות ש"א ערב בעד חבירו, מאחר שמעורבים וכלולים יחד.

... זהו התפרש בין דעת רשבי"י איש כפר עכו לדעת רבי. שרשבי"י ס"ל ערבא, ורבי ס"ל גם ערבא דערבא. ערבא הוא מצד מ' סתומה, בחי' חכונה, שהוא רק בחי' מקיף כלכל, וערבא דערבא, גם ערבות בעד הערבות, הוא מצד ס' שהוא עגול מכל צד, שהוא בחי' מקיף למקיף. והיינו שהוא מקיף דהיינו ערב גם להמקיף היינו גם להערבות, הוא ערב בעד.

... ועפ"י כ"ז י"ל זהו שמכרכין בברכת השחר ג' ברכות התורה, הברכה הא' על דברי תורה ר"ח דעת כמ"ש ב"מ"ח שם מ"י, הוא לנגד האר"פ דעת אה"כ ברכת והערב הוא ג' מלשון ערבא, דהיינו הערבות ג"כ כדעת רשבי"י כ"ל אה"כ ברכת נותן התורה הוא ערבא דערבא כדעת רבי.

תורת לוי יצחק ע' טא ואלף

קמח

ברכת התורה

אבל אנו שמן תורק שמד", שהתורה שלמדו האבות [תורה נקראת שירה כמאד"ל (חגיגה כ. ב) כל העוסק בתורה כלילה כר' שנאמר כר' וכלילה שירה עמי" (סנה"מ ח"ט"ו ע' 102)] היתה רק "ריחות", ורק כמ"ח יתן עצם התורה, ה"שמן עצמו".

(ד) הטעם שמשה ה"י שוכח התורה:

ועפ"י ירב משאד"ל "בתחלה ה"י משה לומד תורה ומשכחה עד שניתנה לו כמתנה" (נודים לת. א) — דלכאורה, הרי גם קודם מ"ח למדו תורה, ופשוט שזכרו מה שלמדו, ולמה משה דוקא ה"י משכחה? והביאור בזה, כי התורה שלמדו קודם מ"ח היתה כמו שהיא דוקא ה"י משכחה? משא"כ התורה שלמדו משה (לאחר מ"ח) היא תורתו של הקב"ה (הכלתי מוגבל), שאין ביכולת שכל האדם (המוגבל) לקולטה, ולכן ה"י משכחה עד שניתנה לו כמתנה. ועי"ז הוא כ"א מישראל, ש"נתן לנו את תורתו" בדרך מתנה, באופן שיוכל לקולטה כפנימיות. שם

(ה) נתן את עצמו כבכור:

שנתן לנו את תורתו והלביש בה רצונו וחכמתו ית' המיוחדים במהותו ועצמותו ית' בתכלית היחד והרי זה כאלו נתן לנו את עצמו כבכור. כמ"ש בזה"ק ע"פ ריקחו לי תרומה [דל"ל כלומר אחי והל"ל התרומה אלא משום דכולא חד ע"ש היטב].

(ו) באותו סדר כמ"ש למעלה:

"ונתן לנו את תורתו" — דער אריבערשטער האט אונז געגעבן זיין תורה; ד.ה. אז די זעלבע תורה (און מיטן זעלבן סדר) ווי זי איז ביים אריבערשטן — תורתו, האט ער אונז אפגעגעבן רא למטה*.

* להעיר מפתחת הרמב"ן עה"ח: שקדמה לבייאת העולם... כמו שבא לנו בקבלת שהיחה כתיבה כר' משה כסופר המעתיק מספר קדמון כר' לקוטי שיחות חט"ו ע' 2

יא. **נותן התורה:**

(א) טעמים שאומרים נותן בתורה:

וכר' להמשיך השלהבת מההעלם אל הגילוי הוא ע"י רוח הנופח כתיב וכן ער"מ ע"י הבל פה של המדבר ר"ח שהוא כתי' לרוח ממללא עי"ז ממשד' אור התורה ממקורה מההעלם אל הגילוי (ועיין כאג"ק סד"ה ריעש דוד שם גבי